

Rolnummers 2210, 2211 en 2212
Arrest nr. 140/2002 van 9 oktober 2002

A R R E S T

In zake : de prejudiciële vraag over artikel 72 van de faillissementswet van 8 augustus 1997, gesteld door de Rechtbank van Koophandel te Antwerpen.

Het Arbitragehof,

samengesteld uit de voorzitters A. Arts en M. Melchior, en de rechters P. Martens, M. Bossuyt, L. Lavrysen, A. Alen en J.-P. Moerman, bijgestaan door de griffier P.-Y. Dutilleux, onder voorzitterschap van voorzitter A. Arts,

wijst na beraad het volgende arrest :

*

* *

I. *Onderwerp van de prejudiciële vraag*

Bij vonnissen van 27 juni 2001 in zake E. Kleinman, M. Massafi en M. Van Eecke tegen de n.v. Bank Max Fischer, waarvan de expedities ter griffie van het Arbitragehof zijn ingekomen op 3 juli 2001, heeft de Rechtbank van Koophandel te Antwerpen de volgende prejudiciële vraag gesteld :

« Schendt artikel 72 van de faillissementswet - zoals dat van toepassing is sinds 1 januari 1998 - de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, aangezien artikel 72 van de faillissementswet, of een interpretatie ervan, de schuldeisers - in het algemeen - en de laattijdige schuldeisers (onderling) - in het bijzonder - van een faillissement ongelijk behandelt naargelang zij aangifte of opname vorderden voor of na een - voorlopige of eerste - uitkering van dividend ? »

II. *De feiten en de rechtspleging in het bodemgeschil*

E. Kleinman (zaak nr. 2210), M. Massafi (zaak nr. 2211) en M. Van Eecke (zaak nr. 2212) waren rekeninghouders van de n.v. Bank Max Fischer, die is failliet verklaard op 9 januari 1997. Luidens het vonnis van faillietverklaring moeten de schuldvorderingen worden ingediend vóór 29 januari 1997.

Op 6 januari 2000 vorderen de genoemde personen de opname van hun schuldvordering in het passief van het faillissement van de n.v. Bank Max Fischer, alsmede de toekenning van een eerste dividend van 30 pct., dat reeds voordien werd toegekend aan de op dat ogenblik bekende schuldeisers van de gefailleerde. De curatele betwist niet de opname van de schuldvordering, noch het recht op het tweede dividend van 15 pct. (dat in de conclusies werd gevorderd), maar wel het recht op het eerste dividend van 30 pct. dat reeds werd toegekend aan de overige schuldeisers vóór de aangifte van de schuldvorderingen van de eisende partijen.

Volgens de verwijzende rechter is het nieuwe artikel 72 van de faillissementswet van 8 augustus 1997 van toepassing en niet het oude artikel 508 van de wet van 18 april 1851 op het faillissement, de bankbreuk en de opschorting van betaling. Volgens de eisende partijen moeten de woorden « Zij hebben slechts recht op een dividend berekend op het nog niet verdeeld actief » in het tweede lid van die bepaling aldus worden geïnterpreteerd dat zij, ofschoon zij hun schuldvordering hebben ingediend na de termijn in het vonnis van faillietverklaring bepaald, toch nog gerechtigd zijn om van het resterende actief hun eerste dividend vooraf te nemen. Slechts indien er na de eerste uitkering geen voldoende actief zou zijn, zouden zij hun dividend niet meer kunnen opnemen.

Volgens de verwijzende rechter strookt die interpretatie echter niet met de wettekst en met de wijze waarop die steeds is toegepast en geïnterpreteerd. Hij wijst erop dat de mogelijkheid die in het oude artikel 508 werd toegekend aan de laattijdige schuldeisers om hun eerste dividend vooraf te nemen op het nog niet verdeelde actief, indien zij aantoonen dat zij in de onmogelijkheid waren om hun schuldvordering tijdig in te dienen, in de nieuwe faillissementswet uitdrukkelijk werd opgeheven. Volgens hem moet de in het geding zijnde bepaling aldus worden begrepen dat laattijdige schuldeisers enkel bij een nieuwe uitkering van dividend in aanmerking komen, waarbij het actief dat nog niet verdeeld was op het ogenblik van hun aangifte verder wordt verdeeld tussen alle schuldeisers die ondertussen bekend zijn.

De eisende partijen zijn van mening dat die interpretatie een schending van de artikelen 10 en 11 van de Grondwet inhoudt. De verwijzende rechter stelt vast dat de betrokken bepaling, aldus geïnterpreteerd, immers tot gevolg kan hebben dat schuldeisers die hun aangifte pas indienden nadat het eerste dividend werd bevolen, een geringer deel van de schuldvorderingen recupereren dan andere laattijdige schuldeisers die vóór het eerste dividend een aangifte indienden. De curatoren wijzen erop dat de aanleiding om dividenden uit te betalen bestaat in de gewettigde vraag van de gedupeerden van het faillissement om een uitbetaling van een deel van hun

vordering te verkrijgen, zonder hiervoor steeds te moeten wachten op de volledige afhandeling van het volledige faillissement, en dat een beslissing dergelijke dividenden uit te keren niet mag worden gehypothekeerd door het gevaar dat nadien nieuwe schuldeisers opduiken die zonder meer aanspraak zouden maken op een gelijk dividend als diegenen die zich voordien hadden gemeld, vermits dit een realistische begroting van de omvang van de dividenden volledig onmogelijk zou maken.

De verwijzende rechter besluit hierop de bovenvermelde prejudiciële vraag te stellen.

III. *De rechtspleging voor het Hof*

Bij beschikkingen van 3 juli 2001 heeft de voorzitter in functie de rechters van de respectieve zetels aangewezen overeenkomstig de artikelen 58 en 59 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof.

De rechters-verslaggevers hebben geoordeeld dat er geen aanleiding was om in die zaken artikel 71 of 72 van de organieke wet toe te passen.

Bij beschikking van 13 juli 2001 heeft het Hof de zaken samengevoegd.

Van de verwijzingsbeslissingen is kennisgegeven overeenkomstig artikel 77 van de organieke wet bij op 10 augustus 2001 ter post aangetekende brieven.

Het bij artikel 74 van de organieke wet voorgeschreven bericht is bekendgemaakt in het *Belgisch Staatsblad* van 18 augustus 2001.

Memories zijn ingediend door :

- de n.v. Bank Max Fischer, met maatschappelijke zetel te 2018 Antwerpen, Pelikaanstraat 68, bij op 21 september 2001 ter post aangetekende brief;
- de Ministerraad, Wetstraat 16, 1000 Brussel, bij op 21 september 2001 ter post aangetekende brief;
- E. Kleinman, wonende te 2018 Antwerpen, Mechelsesteenweg 160, bij op 24 september 2001 ter post aangetekende brief;
- M. Massafi, keuze van woonplaats doende te 2018 Antwerpen, Pelikaanstraat 78, bij op 24 september 2001 ter post aangetekende brief;
- M. Van Eecke, wonende te 8300 Knokke, Bronlaan 152, bus 6, bij op 24 september 2001 ter post aangetekende brief.

Van die memories is kennisgegeven overeenkomstig artikel 89 van de organieke wet bij op 16 oktober 2001 ter post aangetekende brieven.

Memories van antwoord zijn ingediend door :

- de Ministerraad, bij op 12 november 2001 ter post aangetekende brief;
- E. Kleinman, bij op 16 november 2001 ter post aangetekende brief;
- M. Massafi, bij op 16 november 2001 ter post aangetekende brief;
- M. Van Eecke, bij op 16 november 2001 ter post aangetekende brief.

Bij beschikkingen van 20 december 2001 en 27 juni 2002 heeft het Hof de termijn waarbinnen het arrest moet worden gewezen, verlengd tot respectievelijk 3 juli 2002 en 3 januari 2003.

Bij beschikking van 28 maart 2002 heeft het Hof de zaken in gereedheid verklaard en de dag van de terechtzitting bepaald op 23 april 2002.

Van die beschikking is kennisgegeven aan de partijen en hun advocaten bij op 29 maart 2002 ter post aangetekende brieven.

Op de openbare terechtzitting van 23 april 2002 :

- zijn verschenen :

. Mr. J. Tuerlinckx en Mr. M. Crommen, advocaten bij de balie te Antwerpen, voor E. Kleinman, M. Massafi en M. Van Eecke;

. Mr. L. Swartenbroux, advocaat bij de balie te Brussel, *loco* Mr. P. Peeters, advocaat bij de balie te Antwerpen, voor de Ministerraad;

. Mr. P. Verstraeten *loco* Mr. A. Moens, advocaten bij de balie te Antwerpen, voor de curatoren van de n.v. Bank Max Fischer;

- hebben de rechters-verslaggevers A. Alen en J.-P. Moerman verslag uitgebracht;
- zijn de voornoemde advocaten gehoord;
- zijn de zaken in beraad genomen.

De rechtspleging is gevoerd overeenkomstig de artikelen 62 en volgende van de organieke wet, die betrekking hebben op het gebruik van de talen voor het Hof.

IV. *In rechte*

- A -

A.1.1. De Ministerraad beschrijft allereerst de regeling inzake de aangifte van schuldvorderingen vervat in de artikelen 62 en volgende van de faillissementswet van 8 augustus 1997 en wijst erop dat schuldeisers de termijn kennen waarbinnen zij van hun schuldvorderingen aangifte moeten doen, aangezien die wordt bekendgemaakt in het *Belgisch Staatsblad* en in andere publicaties bedoeld in artikel 38 van de faillissementswet. Hij wijst erop dat de mogelijkheid die artikel 508 van de wet van 18 april 1851 uitzonderlijk aan laattijdige schuldeisers toekende om op het nog niet uitgekeerde actief de dividenden vooraf te nemen en aldus deel te hebben in de verdeling die reeds had plaatsgevonden, indien die schuldeisers bewezen dat zij in de onmogelijkheid verkeerden hun aangiften tijdig in te dienen, door de wetgever bewust werd opgeheven met als doel de schuldeisers tot diligentie aan te zetten en de afhandeling van de faillissementen te bespoedigen.

A.1.2. De Ministerraad meent drie vergelijkingen in de prejudiciële vraag te moeten onderscheiden. Ten eerste worden de aanspraken van de laattijdige schuldeisers vergeleken met die van de schuldeisers die wel binnen de in het vonnis van faillietverklaring vastgestelde termijn aangifte van hun schuldvordering hebben gedaan. Ten tweede wordt een vergelijking gemaakt binnen de categorie van de laattijdige schuldeisers onderling. Ten derde zou de vraag ook de ongelijkheid van behandeling beogen tussen de schuldeisers naargelang hun aanspraken nog worden beheerst door de wet van 18 april 1851 dan wel door de faillissementswet van 8 augustus 1997.

Volgens de Ministerraad berust het onderscheid tussen beide categorieën van schuldeisers in het kader van de eerste en de tweede vergelijking op een objectief criterium, namelijk het ogenblik waarop de schuldeisers hun vordering indienen, zijnde de termijn bepaald in het vonnis van faillietverklaring in de eerste vergelijking en de aangifte vóór dan wel na een voorlopige of eerste uitkering van dividend in de tweede vergelijking.

Het aangeklaagde onderscheid in behandeling is volgens de Ministerraad in beide gevallen pertinent ten opzichte van het nagestreefde doel en staat hiermee in een verband van evenredigheid. Hierbij verwijst de Ministerraad naar de argumenten van de curatoren voor de verwijzende rechter : de aanleiding om dividenden uit

te betalen bestaat in de gewettigde vraag van de gedupeerden van het faillissement om een uitbetaling van een deel van hun vordering te verkrijgen zonder hiervoor steeds te moeten wachten op de volledige afhandeling van het volledige faillissement en een beslissing dergelijke dividenden uit te keren mag niet worden gehypothekeerd door het gevaar dat nadien nieuwe schuldeisers opduiken die zonder meer aanspraak zouden maken op een gelijk dividend als diegenen die zich voordien hadden gemeld, vermits dit een realistische begroting van de omvang van de dividenden volledig onmogelijk zou maken. De schuldeisers die om allerlei - bijvoorbeeld fiscale - redenen hun vordering laattijdig indienen, worden op die manier bovendien beloond in vergelijking met degenen die zich onmiddellijk kenbaar hebben gemaakt. De Ministerraad wijst ook erop dat schuldeisers dankzij de moderne communicatiemiddelen thans vlug op de hoogte zijn van een faillissement, en dus ook van de termijn om hun aangifte in te dienen.

De Ministerraad is van oordeel dat de wetgever geen onevenredige maatregel heeft genomen door de schuldeisers verschillend te behandelen naar gelang van het ogenblik waarop ze hun aangifte indienen. Hun schuldvorderingen worden immers in aanmerking genomen bij de verdelingen die worden bevolen na hun laattijdige aangifte.

Wat de derde vergelijking betreft, verwijst de Ministerraad naar de vaste rechtspraak van het Hof waarin wordt gesteld dat het inherent is aan een nieuwe regeling dat een onderscheid wordt gemaakt tussen personen die betrokken zijn bij rechtstoestanden die vallen onder het toepassingsgebied van de vroegere regeling en personen die betrokken zijn bij rechtstoestanden die onder het toepassingsgebied van de nieuwe regeling vallen. Een dergelijk onderscheid maakt geen schending uit van de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, zo niet zou elke wetswijziging onmogelijk worden.

A.2. De curatoren van het faillissement van de n.v. Bank Max Fischer geven allereerst een chronologisch overzicht van het faillissement en menen dat laattijdige gewone schuldeisers geen recht hebben op het eerste reeds uitbetaalde dividend aan de andere gewone schuldeisers. Zij beklemtonen dat het onderscheid gemaakt in het tweede lid van artikel 72 van de faillissementswet tussen de schuldeisers die vóór dan wel na de beslissing tot uitkering hun vordering tot opname in het passief hebben ingesteld, het onderscheid tussen de categorieën van gewone en bevoorrechte schuldeisers doorkruist.

Zij stellen dat het bekritiseerde onderscheid tussen de categorieën van schuldeisers op een objectief criterium berust, namelijk het bevel van de rechter-commissaris, zoals daarin is voorzien in artikel 77 van de faillissementswet. Zij vinden dat onderscheid ook redelijk verantwoord vermits het in het belang is van alle schuldeisers dat reeds uitbetaling kan gebeuren van een gedeelte van hun vordering vóór de sluiting van het faillissement. Zij wijzen erop dat enkel bijzonder bevoorrechte schuldeisers de mogelijkheid hebben om op hun vorderingen intresten te vorderen, in tegenstelling tot de algemeen bevoorrechte en de gewone schuldeisers. Wanneer deze laatste jaren zouden dienen te wachten op de afwikkeling van het faillissement vooraleer zij enige betaling ontvangen op hun vordering, zouden zij nadeel lijden niet alleen door het feit dat zij ondertussen mogelijkwerwijs kredieten dienen te gebruiken maar ook door de muntontwaarding. Vermits het doel van de wetgever erin bestond de afwikkeling van een faillissement zo economisch mogelijk te laten verlopen zodat de gedupeerde schuldeisers zo snel mogelijk zouden kunnen beschikken over de hen toekomende fondsen, is het belangrijk dat de rechter-commissaris al een uitkering kan bevelen vooraleer het faillissement wordt afgesloten. Indien de curator op dat moment bij de berekening van het mogelijk uit te betalen dividend rekening zou moeten houden met vorderingen van schuldeisers die nog niet bekend zijn, dan zou naar hun mening op geen enkel ogenblik, tenzij bij de sluiting van het faillissement, een uitbetaling aan de schuldeisers kunnen gebeuren.

Zij besluiten dat het bekritiseerde onderscheid in behandeling een categorie van schuldeisers betreft « die duidelijk definieerbaar is en onderscheiden van alle andere schuldeisers in het kader van de afwikkeling van het faillissement, en waarbij binnen deze categorie van laattijdige schuldeisers, elke van deze schuldeisers op dezelfde wijze worden behandeld, onafgezien van de aard van hun vordering of de aanvang ervan ».

A.3.1.1. De eisende partijen in het bodemgeschil situeren allereerst de in het geding zijnde bepaling en wijzen hierbij op het onderscheid tussen de « tijdige schuldeisers », zijnde de schuldeisers die uiterlijk op de in het vonnis van faillietverklaring bepaalde dag aangifte hebben verricht, en de « niet-tijdige schuldeisers », zijnde de schuldeisers die dit niet hebben gedaan en die een geding strekkende tot opname bij de rechtbank van koophandel dienen in te stellen. Zij wijzen erop dat artikel 72, derde lid (lees : tweede lid), van de faillissementswet voor verschillende interpretaties vatbaar is en bekritisieren via een cijfervoorbeeld de interpretatie van de verwijzende rechter. Volgens hen kan op basis van de wet niet worden besloten tot het feit dat de schuldeisers het recht op de eerste uitdeling zouden hebben verbeurd en maakt een dergelijke interpretatie

inbreuk op het beginsel van de gelijkheid van schuldeisers alsmede op het beginsel « pas de privilège sans texte ».

A.3.1.2. De Ministerraad antwoordt hierop dat de beschouwingen van de eisers inzake de interpretatie van de in het geding zijnde bepaling niet relevant zijn vermits uit de rechtspraak van het Hof blijkt dat het de prejudiciële vraag beantwoordt in de door de verwijzende rechter voorgelegde interpretatie.

A.3.2. De eisende partijen voor de verwijzende rechter menen dat artikel 72, tweede lid, van de faillissementswet - in de interpretatie van de rechter en van de curatoren -, ten eerste, aanleiding geeft tot een onderscheiden behandeling van vergelijkbare toestanden en, ten tweede, tot een gelijke behandeling van onderscheiden toestanden. Zij wijzen erop dat de schuldeisers die worden vergeleken allen chirografaire schuldeisers zijn en zich bevinden in een vergelijkbare toestand vermits zij allen door het faillissement de bij de bank gedeponeerde gelden verloren en dit ongeacht de datum van indiening van hun schuldvordering in het faillissement.

Door de betwiste interpretatie worden de chirografaire schuldeisers *in globo* van de n.v. Bank Max Fischer onderling onderscheiden behandeld : schuldeisers die hun vordering tijdig indienden, dit wil zeggen binnen de termijn bepaald in het faillissementsvonnis, en diegenen die hun schuldvordering indienden na die termijn maar vóór de beslissing van de rechter-commissaris tot uitkering van het eerste dividend, worden onderscheiden behandeld in vergelijking met de schuldeisers die hun vordering indienden na de beslissing van de rechter-commissaris tot uitkering van het eerste dividend, ofschoon zij allen in dezelfde situatie verkeren en alle schuldeisers in principe gelijk dienen te worden behandeld. Daarnaast wordt, vermits in de interpretatie van de curatoren enkel het tijdstip van betaling van het eerste dividend relevant is, ook een onderscheid gemaakt binnen de categorie van laattijdige schuldeisers en dit in weerwil van het wettelijk onderscheid dat het tijdstip bepaald in het faillissementsvonnis als criterium hanteert. Aldus worden de schuldeisers die hun schuldvordering hebben ingediend na de voorgeschreven termijn ongelijk behandeld, ofschoon zij zich in een vergelijkbare situatie bevinden.

De betwiste interpretatie heeft volgens de eisers tevens tot gevolg dat onderscheiden categorieën van personen, namelijk zij die hun schuldvordering hebben ingediend binnen de termijn bepaald in het faillissementsvonnis, gelijk worden behandeld met de schuldeisers die hun vordering indienden na die termijn maar vóór de beslissing van de rechter-commissaris tot uitkering van het eerste dividend. Nochtans bevinden die schuldeisers zich in een fundamenteel verschillende toestand.

A.3.3.1. De eisende partijen zijn van oordeel dat het betwiste onderscheid in behandeling niet op een objectief criterium berust. In de interpretatie van de curatoren is dit immers de beslissing van de rechter-commissaris tot uitkering van een dividend, zijnde een louter persoonlijke beslissing. Een dergelijk criterium is niet objectief omdat het « bol staat van de persoonlijke appreciatie » en evenmin is het publiek bekend, in tegenstelling tot het criterium waarnaar artikel 72 van de faillissementswet verwijst, namelijk de termijn bepaald in het faillissementsvonnis, dat wel objectief is. De eisers zijn van mening dat de curatoren aldus het onderscheid gemaakt door artikel 72 van de faillissementswet miskennen vermits die bepaling het mogelijk maakt een duidelijk onderscheid te maken tussen de tijdige en de niet-tijdige schuldeisers.

Zij betwisten tevens de pertinentie van de maatregel. Zij wijzen erop dat de wetgever de schuldeisers tot diligentie wilde aanzetten met het oog op het bespoedigen van de afhandeling van het faillissement. Het feit dat een laattijdige schuldeiser niet kan delen in de voorafgaande tussentijdse uitdelingen bespoedigt de afhandeling van het faillissement geenszins. Het faillissement kan slechts worden afgesloten met de sluitingsvergadering bedoeld in artikel 79 van de faillissementswet, die pas kan worden gehouden wanneer alle betwistingen beslecht zijn. De afhandeling van het faillissement kan wel worden vertraagd door het feit dat een schuldeiser laattijdig aangifte doet maar niet door het feit dat die laattijdige schuldeiser al dan niet deelt in de voorgaande uitkeringen. De snelheid van de afhandeling van het faillissement is van andere factoren afhankelijk.

De eisers zijn ten slotte van mening dat de maatregel onevenredig is. De in artikel 11 van de faillissementswet opgelegde termijn voor de aangifte van de schuldvordering is maximaal 30 dagen, hetgeen kort is. Zij beklemtonen dat aan de schuldeiser geen enkele processuele garantie wordt verleend dat hij *de facto* tijdig in kennis wordt gesteld van het faillissementsvonnis. Zij menen dat het gevolg van het niet tijdig indienen van de schuldvordering, namelijk het definitieve verlies ervan, onredelijk is, te meer daar geen processuele waarborgen met de aangiftetermijn gepaard gaan.

A.3.3.2. De Ministerraad betwist in zijn memorie van antwoord de stelling van de eisers en meent dat de beslissing van de rechter-commissaris om een uitkering te verrichten een scharnierelement is dat duidelijk en objectief is vast te stellen. De essentie van de rol van de rechter-commissaris bestaat erin toezicht te houden op het beheer en op de vereffening van het faillissement en de verrichtingen ervan te bespoedigen. De beslissingen van de rechter-commissaris worden gemotiveerd en tegen zijn beschikkingen staat beroep open bij de rechtbank. De Ministerraad herhaalt verder hetgeen is uiteengezet in zijn memorie betreffende de evenredigheid van de maatregel en is van mening dat de wetgever redelijkerwijze voorrang kon geven aan het belang van gedupeerden bij een gedeeltelijke uitbetaling van hun vordering vooraleer het faillissement volledig is afgehandeld, boven het belang van bepaalde laattijdige schuldeisers om deel te hebben aan het volledige actief. De Ministerraad beklemtoont dat het het Hof niet toekomt te oordelen of een door de wet voorgeschreven maatregel opportuun of wenselijk is.

A.4. In hun memorie van antwoord beklemtonen de eisers dat de in het geding zijnde bepaling een objectief criterium hanteert, namelijk de duidelijke termijn opgenomen in het faillissementsvonnis, die kenbaar is, gelet op de publiciteit die eraan is gegeven en waarop een eenvoudige controle mogelijk is. Het criterium van onderscheid tussen de chirografaïre schuldeisers, zoals door de curatoren wordt gehanteerd, is naar hun mening subjectief vermits het de rechter-commissaris is die persoonlijk en soeverein oordeelt wanneer en in hoeverre hij machtiging verleent, zonder dat hieromtrent objectiveerbare voorwaarden bestaan. Dat criterium is ook onbekend vermits het bevel niet wordt gepubliceerd, zodat de schuldeisers voor een voldongen feit worden geplaatst. De schuldeisers weten niet of zij tijdig zijn of niet : zij zullen dit pas merken wanneer het eerste dividend op de door hen opgegeven bankrekening wordt gestort.

De eisers beklemtonen dat het doel van artikel 72 van de faillissementswet op verschillende manieren kan worden bereikt en dat hun interpretatie de gelijkheid tussen de schuldeisers zoveel mogelijk herstelt, terwijl de bezorgdheid van de wetgever toch in acht wordt genomen. In hun interpretatie hebben de schuldeisers die hun vordering hebben aangegeven buiten de voorgeschreven termijn en na de uitkering van het eerste dividend toch nog recht op een uitkering gelijk aan de reeds bevolen uitkering indien er nog voldoende activa zijn. Zijn er geen voldoende activa, dan kan die uitkering niet gebeuren. Die categorie van schuldeisers heeft dus niet de zekerheid, zoals de andere categorieën van schuldeisers, dat zij een deel van de activa van het faillissement zal krijgen, noch dat dit deel gelijk zal zijn aan het deel dat aan de andere schuldeisers van het faillissement is uitgekeerd. Aldus is het diligent handelen van de schuldeisers voldoende verzekerd en wordt de afhandeling van het faillissement versneld vermits door een uitkering een deel van de activa verder wordt verdeeld. De eisers zien geen reden om de positie van de tijdige schuldeisers en van de schuldeisers die weliswaar laattijdig zijn maar hun aangifte hebben gedaan vóór de uitkering van het bevel tot uitkering nog verder te versterken vermits zij al de zekerheid hebben dat zij een dividend zullen ontvangen van de aanwezige activa.

De interpretatie van de in het geding zijnde bepaling door de curatoren is volgens de eisers nodeloos bestraffend en buiten elke proportie, vermits er geen reden is om laattijdige schuldeisers die hun aangifte deden na het bevel tot uitkering hun gelijk deel van de activa te ontfangen, op voorwaarde uiteraard dat er nog activa zijn.

- B -

B.1. Artikel 72 van de faillissementswet van 8 augustus 1997, dat de verwijzende rechter te dezen van toepassing acht, luidt :

« De bekende of onbekende schuldeisers die in gebreke blijven hun schuldvorderingen aan te geven of te bevestigen binnen de termijn bij het vonnis van faillietverklaring bepaald, komen niet in aanmerking voor de uitdelingen.

Tot de vergadering bedoeld in artikel 79 hebben de schuldeisers die in gebreke zijn gebleven, het recht opname te vorderen zonder dat hun vordering reeds bevolen uitkeringen

kan opschorten. Zij hebben slechts recht op een dividend berekend op het nog niet verdeeld actief en dragen zelf de kosten en uitgaven waartoe de verificatie en de opname van hun schuldvorderingen aanleiding geven.

Het recht opname te vorderen verjaart na verloop van drie jaar te rekenen van het faillietverklarend vonnis, behalve voor de schuldvordering die vastgesteld wordt in een procedure tot tussenkomst of vrijwaring, vervolgd of ingesteld tijdens de vereffening.

Het recht opname te vorderen van een schuldvordering tijdens de vereffening vastgesteld door een andere rechtbank dan de rechtbank die het faillissement heeft uitgesproken, verjaart na verloop van zes maanden te rekenen van de dag waarop het eindvonnis kracht van rechterlijk gewijsde heeft verkregen. »

B.2.1. Luidens artikel 11 van de faillissementswet beveelt het vonnis van faillietverklaring dat de schuldeisers van de gefailleerde ter griffie van de rechtbank van koophandel aangifte van hun schuldvordering moeten doen en dit binnen een termijn van ten hoogste dertig dagen, te rekenen van het vonnis van faillietverklaring. Het wijst eveneens plaats, dag en uur aan waarop het proces-verbaal van verificatie van de schuldvorderingen zal worden afgesloten. Tussen het verstrijken van de termijn van aangifte van de schuldvorderingen en de sluiting van het proces-verbaal van verificatie dienen ten minste vijf en ten hoogste dertig dagen te verlopen.

Het vonnis van faillietverklaring wordt door de zorg van de curatoren binnen vijf dagen na zijn dagtekening bij uittreksel bekendgemaakt in het *Belgisch Staatsblad* en in minstens twee dagbladen of periodieke uitgaven met regionale spreiding (artikel 38 van dezelfde wet).

Om in aanmerking te komen voor een uitdeling, alsmede om enig recht van voorrang te kunnen uitoefenen, verplicht artikel 62 van de wet alle schuldeisers aangifte te doen van hun schuldvordering ter griffie van de rechtbank van koophandel en dit binnen de door het vonnis van faillietverklaring bepaalde termijn. Die verplichting geldt ook voor de hypothecaire, bevoorrechte en pandhoudende schuldeisers (*Parl. St.*, Kamer, 1991-1992, nr. 631/1, p. 29). Zowel de bekende als de onbekende schuldeisers die in gebreke blijven hun schuldvorderingen aan te geven of te bevestigen, komen in beginsel niet in aanmerking voor de uitdelingen (artikel 72, eerste lid).

Ofschoon die aangifte luidens het eerste lid van de in het geding zijnde bepaling in principe dient te gebeuren binnen de termijn bepaald in het vonnis van faillietverklaring, staat het tweede lid van die bepaling de schuldeisers toe opname te vorderen tot aan de

sluitingsvergadering bedoeld in artikel 79 van dezelfde wet, waarop de curatoren, de schuldeisers en de gefailleerde de rekening van het faillissement bespreken en afsluiten en waarop de schuldeisers hun advies geven over de verschoonbaarheid van de gefailleerde. Het recht opname te vorderen verjaart in ieder geval na verloop van drie jaar te rekenen vanaf het faillietverklarend vonnis, behalve voor de schuldvordering die wordt vastgesteld in een procedure tot tussenkomst of vrijwaring, vervolgd of ingesteld tijdens de vereffening (artikel 72, derde lid). Het verzoek van de laattijdige schuldeisers tot opname vermag de reeds bevolen uitkeringen evenwel niet op te schorten. Zij hebben bovendien slechts recht op een dividend berekend op het nog niet verdeeld actief en dragen zelf de kosten en uitgaven waartoe de verificatie en de opname van hun schuldvorderingen aanleiding geven (artikel 72, tweede lid).

B.2.2. In het kader van de vereffening van het faillissement bepaalt artikel 77 van de faillissementswet dat de rechter-commissaris, telkens indien daartoe aanleiding is, de uitdeling van het reeds gerealiseerde en beschikbare actief aan de schuldeisers kan bevelen.

Volgens de verwijzende rechter moet de in het geding zijnde bepaling aldus worden geïnterpreteerd dat bij een dergelijke dividenduitkering de schuldeisers die hun aangifte niet tijdig hebben gedaan, « enkel bij een nieuwe uitkering van dividend in aanmerking komen, waarbij het actief dat nog niet verdeeld was op het ogenblik van hun aangifte verder verdeeld wordt tussen alle schuldeisers die ondertussen bekend zijn ».

Eenzijds, betreft die interpretatie de draagwijdte van de rechten van dergelijke laattijdige schuldeisers. Laattijdige schuldeisers kunnen niet deelnemen aan uitdelingen bevolen vóór hun aangifte en kunnen enkel bij een nieuwe uitkering aanspraak maken op een dividend berekend op het actief dat nog niet is verdeeld, zonder dat zij gerechtigd zijn om van het resterende actief het dividend vooraf te nemen waarop zij bij de vorige uitdeling aanspraak zouden hebben kunnen maken.

Anderzijds, betreft die interpretatie het ogenblik waarop de schuldvorderingen in aanmerking worden genomen om de schuldeisers toe te staan de voorafgaande uitdelingen te genieten, bevolen door de rechter-commissaris overeenkomstig artikel 77 van de faillissementswet. Alle schuldeisers die hun schuldvordering hebben aangegeven, ongeacht of zij dit deden binnen dan wel buiten de termijn bepaald in het vonnis van faillietverklaring,

genieten op gelijke wijze de uitdelingen bevolen door de rechter-commissaris. Aldus genieten tijdige schuldeisers en schuldeisers die hun opname vorderden na de termijn bepaald in het vonnis van faillietverklaring maar vóór het bevel tot uitdeling van de rechter-commissaris, op gelijke wijze die voorafgaande uitdeling. Enkel die laattijdige schuldeisers die opname vorderden nadat een dergelijke uitdeling is bevolen, verbeuren het recht op die uitdeling en kunnen evenmin het uitgekeerde dividend van het nog niet verdeelde actief voorafnemen.

B.2.3. Het is op basis van die interpretatie dat het Hof onderzoekt of de in het geding zijnde bepaling de artikelen 10 en 11 van de Grondwet schendt.

B.2.4. Het Hof merkt op dat uit de gegevens van de zaak ten gronde blijkt dat de prejudiciële vraag beperkt is tot artikel 72, eerste en tweede lid, van de faillissementswet en tot de situatie van laattijdige gewone schuldeisers, met uitsluiting van de situatie van laattijdige bevoorrechte schuldeisers. Het Hof beperkt aldus zijn onderzoek daartoe.

B.3. Uit de bewoordingen van de prejudiciële vraag blijkt dat de verwijzende rechter aan het Hof een dubbel verschil in behandeling voorlegt.

Enerzijds, noopt de vraag tot vergelijking van tijdige schuldeisers, zijnde schuldeisers die hun schuldvorderingen aangeven binnen de termijn bepaald in het vonnis van faillietverklaring, en laattijdige schuldeisers « in het algemeen », zijnde schuldeisers die na die termijn opname vorderen. Ofschoon het in beide gevallen schuldeisers van een gefailleerde betreft, worden zij onderscheiden behandeld naargelang zij hun schuldvordering aangeven binnen dan wel buiten de termijn bepaald in het vonnis van faillietverklaring : in zoverre hun schuldvorderingen worden aanvaard, zullen de eerstgenoemden alle uitdelingen, bevolen door de rechter-commissaris, kunnen genieten terwijl de laatstgenoemden de uitdelingen bevolen vóór hun aangifte niet kunnen genieten en slechts aanspraak kunnen maken op eventuele latere uitdelingen berekend op het nog niet verdeeld actief, zonder van dat actief het dividend te kunnen voorafnemen waarop zij bij vorige uitdelingen aanspraak zouden hebben kunnen maken.

Anderzijds, en vooral, wordt aan het Hof het verschil in behandeling tussen de laattijdige schuldeisers onderling voorgelegd : ofschoon het in beide gevallen schuldeisers betreft die hun opname vorderen na de termijn bepaald in het vonnis van faillietverklaring, zullen

diegenen die deze vordering instellen vóór de uitdeling aan de schuldeisers, zoals bevolen door de rechter-commissaris, die uitdeling kunnen genieten, terwijl diegenen die opname vorderen na een dergelijke uitdeling, geen recht hebben op het uitgekeerde dividend en het evenmin van het te verdelen actief kunnen voorafnemen.

B.4. Uit de parlementaire voorbereiding van de faillissementswet van 8 augustus 1997 blijkt dat de wetgever met het veralgemenen van de verplichting van de aangifte van de schuldvordering voor alle schuldeisers alle bij de vereffening betrokken partijen, namelijk de curator, de gefailleerde, de schuldeisers en alle belanghebbende derden, ertoe in staat wilde stellen zich sneller een zo volledig mogelijk beeld te vormen van de toestand van het faillissement (*Parl. St.*, Kamer, 1991-1992, nr. 631/1, p. 29). Met de nieuwe faillissementswet beoogde de wetgever in het algemeen trouwens een snelle en vlotte afwikkeling van de faillissementsprocedure teneinde het normale marktmechanisme zo weinig mogelijk te verstoren en teneinde de situatie van alle betrokkenen en vooral van de schuldeisers zo snel mogelijk uit te klaren (*ibid.*, p. 28).

De in het geding zijnde bepaling stemt overeen met deze doelstelling: door de schuldeisers ertoe aan te zetten hun aangifte tijdig in te dienen en door het recht om de opname te vorderen van hun schuldvordering te beperken tot ten hoogste drie jaar vanaf het vonnis van faillietverklaring, wilde de wetgever de schuldeisers aansporen tot meer waakzaamheid in de hoop aldus de snellere afhandeling van de faillissementen te organiseren.

B.5. De grondwettelijke regels van de gelijkheid en de niet-discriminatie sluiten niet uit dat een verschil in behandeling tussen categorieën van personen wordt ingesteld, voor zover dat verschil op een objectief criterium berust en het redelijk verantwoord is.

Het bestaan van een dergelijke verantwoording moet worden beoordeeld rekening houdend met het doel en de gevolgen van de betwiste maatregel en met de aard van de ter zake geldende beginselen; het gelijkheidsbeginsel is geschonden wanneer vaststaat dat er geen redelijk verband van evenredigheid bestaat tussen de aangewende middelen en het beoogde doel.

B.6.1. Het onderscheid tussen tijdige en laattijdige schuldeisers berust op een objectief criterium, zijnde de termijn bepaald in het vonnis van faillietverklaring. Schuldeisers die hun

aangifte doen binnen de termijn bepaald in dat vonnis, zullen dat kunnen doen door neerlegging van hun vordering, samen met hun titels, ter griffie van de rechtbank van koophandel. Schuldeisers die de in het vonnis bepaalde termijn overschrijden, zullen in de regel een vordering dienen in te stellen om hun schuldvordering te doen aanvaarden.

B.6.2. Dat onderscheid is pertinent ten opzichte van het doel van de wetgever. Het zet de schuldeisers aan via een eenvoudige procedure hun schuldvordering zo snel mogelijk aan te geven, namelijk binnen de termijn bepaald in het vonnis van faillietverklaring. Dit stelt de curatoren en alle andere belanghebbenden ertoe in staat, na verificatie, het passief van de gefailleerde zo snel mogelijk samen te stellen, zodat een snelle afwikkeling van het faillissement mogelijk is.

B.6.3. Het bepaalde in artikel 72, tweede lid, van de faillissementswet dat laattijdige schuldeisers slechts recht hebben op een dividend berekend op het nog niet verdeeld actief, zonder dat zij hierbij een voorafname kunnen vorderen, indien er reeds uitkeringen zijn geschied, en zonder dat hun vordering reeds bevolen uitkeringen kan opschorten, kan niet als onevenredig worden beschouwd.

Hun recht om opname van de schuldvordering te vorderen wordt immers niet beperkt : zij behouden dat recht tot aan de sluitingsvergadering bedoeld in artikel 79 van dezelfde wet met een maximumtermijn van drie jaar te rekenen van het faillietverklarend vonnis. Zij zullen bovendien, na hun opname, alle uitdelingen genieten die zijn bevolen door de rechter-commissaris overeenkomstig artikel 77 van dezelfde wet. Hen ertoe in staat stellen toch nog van het verder te verdelen actief het dividend vooraf te nemen waarop zij bij vorige uitdelingen aanspraak zouden hebben kunnen maken, ofschoon zij laattijdig zijn, zou niet alleen de rechten van de tijdige schuldeisers schenden, maar zou tevens indruisen tegen de doelstelling van de wetgever de curator, de gefailleerde en de schuldeisers toe te staan zich zo snel mogelijk een beeld te vormen van het passief van het faillissement. Het zou daarenboven voor de rechter-commissaris onmogelijk worden gemaakt snel uitdelingen te bevelen.

B.7.1. Het onderscheid binnen de categorie van laattijdige schuldeisers tussen diegenen die opname van hun schuldvordering hebben gevorderd vóór het bevel van de rechter-commissaris tot uitkering van een dividend en diegenen die dat vorderen na een dergelijk bevel berust op een objectief criterium, namelijk de datum van het bevel van de rechter-commissaris.

B.7.2. Het criterium van onderscheid is pertinent ten aanzien van de doelstelling van de wetgever, namelijk het bespoedigen van de afhandeling van het faillissement, en dit onder meer in het belang van de schuldeisers, om alle schuldeisers die op het ogenblik van het bevel tot uitdeling bekend zijn, mee te laten delen in die uitdeling, zonder hierbij rekening te moeten houden met de op dat moment per hypothese nog onbekende schuldeisers.

B.7.3. Het is niet onevenredig om schuldeisers die pas opname vorderen nadat reeds een uitdeling van dividend is gebeurd, niet toe te staan het dividend waarop zij bij die uitdeling aanspraak zouden hebben kunnen maken, vooraf te nemen van het nog niet verdeelde actief. Een dergelijke voorafname zou niet alleen ingaan tegen de belangen van de reeds bekende schuldeisers doordat zich later schuldeisers zouden kunnen melden die aanspraak zouden kunnen maken op een gelijk dividend. Het zou tevens een vlotte afhandeling van een faillissement in de weg staan doordat het de rechter-commissaris onmogelijk zou maken voortijdige uitdelingen te bevelen, vermits bij de berekening van het mogelijk uit te betalen dividend steeds rekening zou moeten worden gehouden met mogelijke toekomstige vorderingen van laattijdige schuldeisers, hetgeen in de praktijk tot gevolg zou kunnen hebben dat er geen voortijdige uitdelingen meer zouden gebeuren en er steeds gewacht zou moeten worden op de volledige afhandeling van het faillissement.

B.8. De prejudiciële vraag dient ontkennend te worden beantwoord.

Om die redenen,

het Hof

zegt voor recht :

Artikel 72, eerste en tweede lid, van de faillissementswet van 8 augustus 1997 schendt de artikelen 10 en 11 van de Grondwet niet.

Aldus uitgesproken in het Nederlands en het Frans, overeenkomstig artikel 65 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof, op de openbare terechtzitting van 9 oktober 2002.

De griffier,

De voorzitter,

P.-Y. Dutilleux

A. Arts